

Aan:
Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Interprovinciaal Overleg
Vereniging Nederlandse Gemeenten

datum	zaaknummer	uw brief/kenmerk
8 april 2020	RHD-732989	
behandeld door	doorkiesnummer	bijlage(n)
M. Sanderman (mw.)	(026) 49 76 307	
onderwerp		
Gevolgen corona voor erfgoed		

Geachte heer, mevrouw,

Wij hebben met instemming kennis genomen van de inspanningen van u en anderen om de gevolgen van de corona-crisis voor de cultuur- en erfgoedsector in een kort tijdsbestek in beeld te brengen. Waar wij daaraan een bijdrage kunnen leveren doen wij dat uiteraard graag en met prioriteit. Goed ook om te lezen (brief minister OCW d.d. 27 maart, uitwerking motie Jetten) dat er eerste stappen zijn gezet om de procedures voor eigenaren te versoepelen. Wij hebben namelijk zorg over de gevolgen van de coronacrisis voor de instandhouding van het erfgoed. In het bijzonder maken wij ons momenteel grote zorgen over de gevolgen voor erfgoed dat in eigendom is van non-profit instellingen en particuliere eigenaren, erfgoed dat in belangrijke mate afhankelijk is van publieksinkomsten. Denk daarbij bijvoorbeeld aan kastelen, buitenplaatsen en kerkgebouwen.

Financiën

Wat betreft de inkomsten is dit erfgoed voor een belangrijk deel afhankelijk van tentoonstellingen, evenementen, huwelijken, diners, vergaderingen, optredens (de Matthäuspassion in veel kerken!), educatieve programma's, rondleidingen, betalende individuele bezoekers, collectes en horeca. Dat geldt voor bezoekers uit binnen- en buitenland. Deze inkomsten vallen in ieder geval tot aan de zomervakantie weg. Vanwege de onzekere vooruitzichten kunnen en durven veel organisatoren het bovendien niet aan om boekingen naar het najaar te verschuiven. Ook voor deze periode dreigen dus grote tekorten te ontstaan en gevreesd wordt dat 2020 qua inkomsten als een goddeels verloren jaar moet worden beschouwd. Zeker voor het groene erfgoed dat het juist van het voorjaar en de zomer moet hebben is dit feitelijk al een gegeven.

Ondertussen lopen de uitgaven natuurlijk door en ziet een aantal eigenaren zich bovendien geconfronteerd met schadeclaims van externe leveranciers als gevolg van geannuleerde bijeenkomsten en dreigen restauraties uitgesteld te worden. Dit is bij een aantal kerken bijvoorbeeld een groot punt van zorg. Veelal worden deze kosten niet gedekt omdat een pandemie wordt uitgesloten in de polisvoorwaarden.

Het beeld is nog divers en vraagt om het nader onderzoek dat nu gaande is, maar nu al kan worden gezegd dat de prognose pessimistisch is. Sommige eigenaren melden dat ze het dit jaar nog wel kunnen uitzingen, anderen geven aan een faillissement alleen te kunnen voorkomen door geld te lenen.

Personeel

Waar mogelijk wordt een beroep gedaan op de steunfondsen om het personeel in dienst te kunnen houden. De instandhouding van dit erfgoed is echter onmogelijk zonder de inzet van de vele vrijwilligers. Als gevolg van de maatregelen zitten ook deze mensen (die op grond van hun leeftijd

veelal ook nog tot de risicogroep behoren) voor langere tijd thuis terwijl het werk wel doorgaat. Denk aan alle mensen die normaliter in de historische tuinen werken en nu thuis zitten terwijl het groen natuurlijk doorgroeit. Hun inzet wordt nu zeer gemist en er is bovendien zorg of zij na de crisis weer terug zullen (willen of kunnen) komen.

Maatschappelijke zorg

Opvallend in een enquête van de Stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen is de opmerking van veel eigenaren dat zij daarnaast grote zorgen hebben over de invulling van hun maatschappelijke taken op de korte én lange termijn. Wanneer en onder welke voorwaarden kunnen zij daar weer invulling aan geven en zal dat onder voorwaarden zijn waaraan zij -ook op die lange termijn- kunnen voldoen? Het antwoord op deze vraag zal niet direct gegeven kunnen worden maar dit is wel een zorg die wij nu al onder de aandacht willen brengen voor de afhandeling van de corona-crisis op de lange(re) termijn.

Verzoek

Het is zeer begrijpelijk en lovenswaardig dat de eerste zorg van de eigenaren is gericht op de gezondheid en de doorbetaling van het personeel. Als gevolg van de hierboven geschetste problemen ten aanzien van gederfde inkomsten en wegvallende vrijwilligersinzet dreigt echter wel de instandhoudingsopgave daardoor -noodzakelijk- een lagere prioriteit te krijgen. Noodzakelijke onderhouds- en restauratiewerkzaamheden worden uitgesteld of zelfs helemaal niet meer uitgevoerd omdat de middelen daarvoor ontbreken.

In verband met het bovenstaande doen wij een klemmend beroep op u om de cofinancieringseisen voor deze eigenaren te versoepelen zodat noodzakelijke werkzaamheden wel doorgang kunnen vinden, dan wel op een andere wijze financiële maatregelen te treffen die tegemoetkomen aan de financiële nood die nu ontstaat. Daarnaast verzoeken wij u uw invloed aan te wenden bij subsidiënten uit de particuliere sector zodat ook zij waar mogelijk financieel bij zullen springen.

Met vriendelijke groet,

Marc Budel,
Wethouder Cultuur en Erfgoed gemeente Rheden

Mede namens de volgende wethouders Erfgoed:

Hilde van Garderen (Almere), Astrid Janssen (Amersfoort), Touria Meliani (Amsterdam), Hans de Vroome (Arnhem), Patrick van der Velden (Bergen op Zoom), Henk Wijkhuisen (Bloemendaal), Marianne de Bie (Breda), Martina Huijsmans (Delft), Carlo Verhaar (Deventer), Piet Sleeking (Dordrecht), Albert Koning (Edam-Volendam), Wiel Dreessen (Eijsden-Margraten), D.A. Markwat (Goeree-Overflakkee), Thierry van Vugt (Gouda), Lex Roolvink (Grave), Floor Roduner (Haarlem), Kees van Bokhoven (Heusden), Arno Scheepers (Hilversum), Samir Bashara (Hoorn), Yvonne van Delft (Leiden), Noël Vergunst (Nijmegen), Henk Kusters (Noordenveld), Johan van der Schoot (Oss), Said Kasmi (Rotterdam), Jacqueline van Burg (Schouwen-Duiveland), Huib van Olden ('s-Hertogenbosch), Peter Ploegaert (Sluis), Trijn Jongman (Steenwijkerland), Mirjam Bakker (Súdwest Fryslân), Mario Jacobs (Tilburg), Anke Klein (Utrecht), Rob Jorg (Utrechtse Heuvelrug), Kees Wassenaar (Wassenaar), Gijs van Leeuwen (Zaltbommel), Robin Paalvast (Zoetermeer), Monique Schuttenbeld (Zwolle).